

מאמינים בטיב ההשגחה על הכשרות - אך הרבנות מוציאה מכיסך מיליונים עבור חיל המשיגים

רבים נוהר המשיגים עצמו מלאכול את תוצרת המפעל עליו הוא משיג כביכול כי לו עצמו אין שום אשליה לגבי טיב פיקוח הכשרות. רק לך יש. ברמתגן קיים בית-חרושת לנקניק בשם בשן. שהוא אחד הגדולים בארץ. בחנויות המע- דנים בהם נמכרה תוצרת בשן. התנוססה תעודה גדולה חתומה עלידי הרבנות, שהעידה כי תוצרת זו כשרה למהדרין מן המהדרין. על כל נקניק הוטבעה חותמת עופרת „כשר - בהשגחת הרבנות“. בעלי המפעל שילמו את מסי-הכשר ואת דמי-ההשגחה בצורה סדירה. עד שיום אחז פורסם בעתונות, כי בעלי בית-חרושת בשן נקנסו בבית-המשפט בתל-אביב על עזיבה וטריוויות. העבירה: נמצאו בתוך בית-החרושת מאות קילוגרמים של בשר חמורים וגמלים, שנשחטו ללא פיקוח של שירותי הבריאות. צרכנים רבים, שקראו את הידיעה והוסיפו להיתקל בנקניקי בשן נושאי חותמת הכשרות, רצו בכעס לרבנות. רק אז נודעה הפרשה לרבנים. המופתע מכולם היה המשיג-על-הכשרות, שתפקידו היה לשבת בבית-החרושת ולהבטיח את הכשרות למהדרין מן המהדרין. הרב מנתס-יצחק אושפיזאי, שקיבל את מסי-הכשר כסדרו, מיהר לבטל את ההכשר, לאחר שיהודים כשרים רבים התפטמו בגללו בגמלים וחמורים למכביר. חצי שנה לאחר מכן, התגלה מיקרה דומה בנחלת-יצחק; פקח של משרד-הבריאות גילה כמויות של שומן טרף, על אף נוכחותו במקום של משיג-בשר מטעם הרבנות. פקחי הבריאות המשיכו בסיועם, גילו בשר מפוקפק גם בבית-חרושת כשר בגבעתיים. בכל המקרים לא הרגיש צבא המשיגים במחבל מתחת לאפו.

דו"ח מיוחד על המאפיות, שחובר בידי ד"ר יהושע יפה, היועץ לענייני מחירים ושיווק במשרד המסחר והתעשייה, קבע לפני כחצי שנה מה טיבה של ההשגחה במאפיות: לפי ממצאיו, כולל הקמח כמויות ניכרות של תולעים ובעלי-חיים אחרים. גופים אלה אינם מנופים לפני האפיה. אין בדבר משום פגם רציני מבחינה בריאותית. אולם מבחינת הילכות הכשרות של השוואת ערוך - אין כמעט עבירה חמורה מזו. כי האוכל בשר חזיר מתחייב בחטא אחד; ואילו האוכל תולעת, מתחייב בחמישה חטאים. באופן רשמי, כשר כל הלחם הנאפה במדינה. לצורך זה קיים אף צוות גדול כ-100 משיגים, המקבלים את משכורתם ישר מן המועצות הדתיות. אבל שומרי-המסורת הכנה, הפורס את פרוסתו ומקפיד שצלחתו תהיה חלבית, והנגעל מעצם המחשבה על בשר-חזיר, אוכל מדי ביקר את שתי-החטאים של ז'מס ארוחת-חזיר דשנות.

3000 משיגים בשכר

רור, אם כן, שלא מידרש הכשרות הוא העיקר בעיני אלה הדואגים להעסקת משיגים-בשכר. לכן גם לא נבדקו עד כה הצעות-ייעוץ שונות, שבכוחן היה להבטיח אולי יותר כשרות עלידי פחות משיגים. ההצעה העיקרית היא לרכוש את ההשגחה במפעלים מעטים, שם מוכנים הבעלים מלכתחילה להבטיח כשרות, מטעמים מצפוניים שלהם. כשרות כזו אין להשיג עלידי כפיית משיגים. אולם כל ההצעות נפלו על אוני-עסקנים ערלות.

בבני-ברק, שם מרוכזים חרדים רבים, אפשר להשיג מיני מזון שאינם נמכרים במקומות אחרים בארץ. הם מיוצרים עלידי יצרנים קטנים, שאינם זקוקים למשיגים. ודחוק תוצרת זו מקפידים לקנות צרכנים דתיים באמת. כך יוצא, כי המנגנון האדיר של השגחה אינו שזה שום דבר בעיני מי שמקפיד ברצינות על זקדוקי הכשרות. 3000 המשיגים-בשכר מקבלים את משכורתם ממפעלים המספקים מזון בעיקר ללא-דתיים. את משכורתיהם אתה משלם כל פעם שאתה קונה בקבוק חלב, נקניקה, כיכר לחם או יין. כי את שכר המשיגים מצרפים היצרנים אל ההוצאות הכלליות, ומשרד המסחר והתעשייה מכיר בו לצורך חישוב המחיר לצרכן.

וכן, אין אתה משלם עבור הכפייה הדתית רק בצורת מסים והיטלים, הזורמים למפלגה הדתית-לאומית באמצעות תקציבי המיליונים של משרד הדתות והמועצות הדתיות. אלא גם מוסיף לצורך זה כמה אגרות על כל מאכל שאתה קונה לפיך ולפי ילדיך.

האידיאולוגיה המתנוססת כדגל בראש חיל ההשגחה מנוסחת בהגיון רב עלידי שר הדתות. כמשפטן מומחה יודע ד"ר זרח ורהפטיג למצוא תמיד את הטעוץ הפרומאלי המתאים לכיסוי פעולת מפלגתו. טוען הוא לגבי פיקוח על הכשרות: „אין כל כפייה. עובדה היא כי המשיגים מוצבים במפעלים פרטיים, ובעלי המפעלים הם המבקשים את הכשר הרבנות. אינם עושים זאת - משמע כי הקונים שלהם דורשים זאת.“

שר הדתות אינו מגלה מה אמצעי-הלחץ הדוחפים את היצרנים לבקשת חותם-הכשרות. האמצעים אינם אחידים, אך עוולתם דומה לפעולת נשק-מסייע, המרכיב את עמדות המיפע- לים בפני חיל-המוחץ של הרבנות. מלונות כדוגמת דג, שרתון, אכדיה או השרון, זקוקים לשתוף-פעולה הדוק עם כמה משרדים ממשלתיים. פעם משרד-הפנים, פעם לישכת התיי- רות שליד משרד ראש-הממשלה, ופעם משרד-הבריאות או המסחר-התעשייה. הם צרכים להיות גם ביחסים טובים עם העירייה, אם המלון אינו כשר מזדקקים מיד הנציגים הדתיים בממשלה או בעירייה, מציבים מכשולים בפני כל בקשה של המלון. אם הוא כשר - כלומר השכיל לשלם מס למועצה הדתית - נפתחות לפניו הדלתות. במשך 30 שנה סירבו, לדוגמה, בעלי בתי-המלון המלך דויד ועוז הירושלמיים להכניס את נציגי חיל-ההשגחה למטבחיהם. מדי שבוע היתה הרבנות מפרסמת מודעות ברחובות ירושלים, כי מלונות אלה אינם עומדים תחת פיקוחה. הדבר לא הפריע לשני בתי-המלון לעשות עסקים טובים.

הטלפון חובר ללא דיחוי

עד אשר קמה מדינת ישראל, והדתיים הפכו אבן-פינה בקואליציות של בני-גוריון. בירושלים הוקם מלון הנשיא. הוא קיבל רשיונות-ייבוא ללא הגבלה, הוענקו לו הלאחות גדולות, ניתנו לו הקלות במסים ובתשלומים אחרים. והכל - מפני שהבטיח מראש שיהיה מלון כשר. הרבנים הראשיים ביקרו אשית בלשכתו של שר המסחר והתעשייה פרץ ברושטיין, ביקשו ממנו הקלות למען המלון החדש. בעלי המלון ניצלו את התמיכה הקדושה, ובכל דבר רצו לרבנות שתעזור להם. כאשר הצטבר חוב של אלפי ל"י עבור חשבונות של טלפונים, והטלפון נותק, פנה הרב הראשי לשר-הנואר הדתי, ד"ר יוסף בורג, דרש ממנו בכל תוקף לחבר מחדש את הטלפון - אחרת יביא הדבר, חסוי-שלום, לסגירת המלון הכשר הגדול היחידי בירושלים, עובדה היכולה להכשיל יריא שמים באכילת טריפה. הטלפון חובר ללא דיחוי.

עדן והמלך דויד, שיקלו לעמוד בכל תחרות עסקית, לא יכלו לחלום נגד הכוחות השמיי- מיים שניצבו לצד המלון הכשר. הם הודיעו על רצונם להיות כשרים, וכיום הם משלמים משכורות קבועות למלון הכשר. הם הודיעו על רצונם להיות כשרים, וכיום הם משלמים זקוקים לרשיונות-ייבוא, או לביטול חובות טלפון. אולם הם זקוקים מאד ללקוחות ממשל- תיים. קרה בעבר, שראש הממשלה רצה לערוך סעודה ממלכתית לאורח זר. ראשי הטכס בחור, כמוכן מאליו, את המלך דויד. המלומות שכחו כי אינו כשר. מיד פרצה שערוותה בממשלה, והשרים הדתיים אף איימו במשבר ממשלתי. הסעודה הועברה למקום אחר, בעל גושפנקת-כשרות. טענת השרים הדתיים היתה, שאינם יכולים להשתתף בסעודה

הרב חיים ברקוביץ: שכרו כלול במחיר כל פרוסת נקניק

בלתי-כשרה, שלא לדבר על התנגדותם להוצאת כספי הציבור והמדינה על עריכת סעודה מחומרי מזון בלתי כשרים. מה יקרה אם ירצו בחור ובחורה לא-דתיים, המומינים אורחים לא-דתיים, לערוך את החופה שלהם באולם לא-כשר? הרבנות פשוט לא תשיא אותם שם. הם חייבים לבחור במסעדה או במלון כשר - או להסתפק בעריכת חופה בחצר הרבנות. מובן, שאולמות ובתי-מלון כשרים חייבים גם לקנות מזון כשר. כמוהם כל מוסדות החינוך, הסעד ובתי-החולים של העיריות והממשלה. גם הצבא, על כל רבבות חייליו, חייב לקנות רק מזון כשר. על כן, כל יצרן מזון שאינו רוצה להיות מוחרם עלידי הלקוחות החשובים ביותר במדינה, חייב להוציא הכשר של הרבנות. אפילו קיבוצים של השומר הצעיר רצים לרבנות להשיג הכשרים. צודק, איפוא, שר הדתות: הרבנות אינה מפעילה לחץ על היצרנים. היא מפעילה לחץ וסחיטה על הממשלה והעיריות - וזה מספיק בהחלט.

מהי סיגריה כשרה?

למפלגה הדתית-לאומית ברור, כי כפייה זו מעוררת נגדה התמרמרות בין הציבור החילוני. היא גם יודעת, מאיזן, כי אין הכשרות הכפויה ראויה לשמה. מדוע, אם כן, מתעקשת היא בכל נימי נפשה להנהיגה? התשובה, כמו בכל הנוגע לבינוס הדתי, היא מפלגתית טהורה. כל המפלגות במדינה נשענות, במידה זו או אחרת, על טובת-ההנאה שהן יכולות להבטיח לחבריהן. אולם אפילו מפא"י, החולשת על המנגנון הממשלתי-הסודרתי, אינה חופשיה לגמרי מכבלי-נוהג מסויימים. את הגיבום לחבריה הפשוטים היא חייבת לחלק, למשל, באמצעות לישכת העבודה. אך המפלגה הדתית-לאומית מחלקת מישרות ישירות, בלי כל הודקקות ללישכה המשיגה, המתמנה לתפקידו עלידי ראש מחלקת-הכשרות במועצה-הדתית, יודע כי את התודה עבור משכורתו הוא חייב לא לבעל-המפעל, כי אם למפלגה. לכן הוא מתנהג בכל דבר כעובד-בשכר של המנגנון המפלגתי. שכן זה, ששולם מכיסך, הסתכם בשנה שעברה ביותר משבעה מיליון ל"י, עבור משיגים בלבד. אין המשיגים מסתירים כלל, כי יעודם בחיים אינו לשמור על הכשרות - אלא לשרת את המפלגה. בכל מועצה דתית אפשר למצוא עשרות מועסקים, שעיקר עיסוקם הוא למלא את התפקידים שמוכר המפד"ל מטיל עליהם - החל בביקורי-תעמולה בשיכון הסמוך, ועד לחלוקת תקציאות-הצבעה בשערי הקלפי ביום הבחירות. ראש מחלקת-הכשרות של הרבנות בתל-אביב, הרב כהנא, שחורש, הוא גם חבר הוועדה-הפועל והנהגה של המפד"ל, יושב יותר במרכז המפלגה בקסטל מאשר במקום עבודתו, בבית הרבנות שבשדרות דויד המלך.

הוא יודע, שעם כל משיג המיוחד לבית-חרושת, או למסעדה, גובר כוחה של המפלגה, והיא יכולה לדרוש ביתר תוקף את הרחבת מעגל הכפייה שלה. מעגל זה התרחב לממדים גרוטסקיים - עד כדי כך, שהמשיגים הצליחו אפילו לתדור לתוך מיפעל סיגריות. כל נשיא פועל שיש שאתה נושף משלמת חלק ממשכורתו של משיג. מה לכשרות ולסיגריות? כלום. אבל המועצה הדתית רצתה לסדר עוד עסקן של המפד"ל בגיבוי טפילי, ולכן קבעה כי הדבק בו מודבק נייר הסיגריות עלול להיות טרף. מחר יקבעו הרבנים, כי גם הזפת שעל הכבישים עלול להיות לא-כשר. וכך, נוסף לפועל-הדחק המסובב בעצלתים את השלם „עצור“ ו„סע“ כבבישים, יתחסף משיג מזון ליד כל מכש של מחלקת העבודות הציבוריות. מן הסתם תלעג לסידור החלמאי, תרטון נגד הבינוב - אבל בסופו של דבר תילאף להזק את התגורה עוד יותר ולשלם את משכורת המשיג החדש מכיסך. קשה לקבוע כמה בדיוק שילמת לסוחר הדת על כל פרוסת לחם או בקבוק חלב שקנית. אולם בסך הכל, היה זה סכום נכבד ביותר. אם תצרף את תקציב משרד הדתות, המועצות הדתיות, שכר-המשיגים והתשלומים הסמויים הנכנסים לקופת הכפייה הדתית, יסתבר כי בשנה שעברה הגיע הסכום ליותר מ-30 מיליון ל"י. אתה לא הוציא את מקריה-סעדי, ולקחת בחשבון רק את 200 אלף ראשי-משפחות המשלמים מיסים במדינה, פירוש הדבר שכל ראש-משפחה כזה שולם בשנה שעברה כ-150 לירות לקיום הכפייה הדתית.